

Column

Gemeenschappelijk Mission Statement van de publieke Arbeidsvoorzieningsorganen in Europa

'Indien er onvoldoende banen zijn om elke werkzoekende onmiddellijk werk te doen vinden of indien de aangeboden kwalificaties niet op de markt worden gevraagd of indien andere problemen een succesvolle integratie verhinderen, verlenen de publieke Arbeidsvoorzieningsorganen toegang tot uitgebreidere en aan ieders individuele behoeften aangepaste dienstverlening. (...) Geen enkele werkzoekende mag gemarginaliseerd raken doordat hij niet de benodigde hulp heeft gekregen om een goede kandidaat te worden voor enkele voor hem geschikte banen'.

Deze uitspraak maakt deel uit van een gemeenschappelijke verklaring die de publieke Arbeidsvoorzieningsorganen binnen de Europese Unie, samen met die van Noorwegen en IJsland, recentelijk hebben vastgesteld omtrend hun kerntaken en manier van werken. Ze normeert de intermediaire dienstverlening die werklozen op de arbeidsmarkt mogen verwachten. Voor iedere werkzoekende die behoefte heeft aan diensten die verder reiken dan de simpele registratie van vraag en aanbod en enige basis-dienstverlening in de sfeer van informatie en job-matching impliceert deze uitspraak een meer substantieel 'recht op intermediaire dienstverlening'.

Die dienstverlening zal bestaan uit: a) uitgebreide informatie die de arbeidsmarkt over de hele linie en in alle fasen van het ruilverkeer tussen vraag en aanbod doorzichtig maakt, b) advies, bemiddeling en begeleiding die het zoekgedrag en de zelfpresentatie ondersteunt en die helpt bij het selecteren uit meerdere mo-

gelijkheden en c) allerlei maatregelen die behulpzaam kunnen zijn om aansluitings-tekorten tussen het individuele arbeidsaanbod en de aanwezige vraag op de markt te verhelpen.

Nu in grote delen van Europa al lange tijd geen 'recht op arbeid' voor iedereen op elk moment kan worden gerealiseerd binnen het kader van een succesvolle full-employment politiek, betekent een en ander toch een soort minimum recht op 'toegang tot arbeid'. Als de publieke Arbeidsvoorzieningsorganen hun intentie weten waar te maken, zal elke werklozerop kunnen vertrouwen, dat hij/zij met praktische ondersteuning van overheidswege een kansrijke mededinger op de arbeidsmarkt kan worden en blijven. Het beoogde resultaat laat zich begrijpen aan de hand van een analogie: ware de arbeidsmarkt een loterij met elke maand nieuwe trekkingen en maandelijks één op vijf kans op winst voor iedereen. Dan moet elke werkloze na niet te lange tijd wel in de prijzen vallen.

De publieke Arbeidsvoorzieningsorganen zijn natuurlijk geen rechtscheppende lichamen en voldoende middelen om dergelijke uitgebreide dienstverlening te realiseren zijn bovendien afhankelijk van politieke besluitvorming. Dat alles moet worden onderkend. Niettemin is het opmerkelijk, dat de nationale Arbeidsvoorzieningsorganen gezamenlijk zulk een uitspraak willen doen en menen ook te kunnen doen zonder het politiek mandaat te overschrijden waarbinnen elk hunner opereert. De ruimte hiertoe is gecreëerd door het gecoördineerde Europese Werkgelegenheidsbe-

* Ronald Van Bekkum is expert bij Directoraat Generaal V van de Europese Commissie

leid dat zich sinds de Europese top van juni 1997 ontwikkelt op basis van het Verdrag van Amsterdam. Daarin is een expliciete titel over het werkgelegenheidsbeleid opgenomen. Vergroten van de arbeidsdeelname, voorkomen van langdurige werkloosheid en meer gelijkheid van kansen op de arbeidsmarkt behoren tot de centrale doelstellingen van dat Europese Werkgelegenheidsbeleid.

Bij een aanmerkelijk vraagtekort op de markt zal overigens ook een substantieel 'recht op intermediaire dienstverlening' de werkloosheid als zodanig niet oplossen. Het zal vermoedelijk zelfs de langdurige werkloosheid niet zomaar laten verdwijnen omdat die in hoge mate een rechtstreeks gevolg is van het te geringe totale aantal maandelijks uitstroom-mogelijkheden uit het werkloosheids-stuwmeer. Maar dat doet niet af aan het toenemende belang dat in deze tijd aan zo'n rechtsprincipe moet worden toegekend. De voortdurende flexibilisering van arbeidscontracten veroorzaakt een gestage verschuiving van arbeidsorganisatie naar arbeidsmarkt als de meest bepalende context voor de rechtspositie van werknemers. Meer 'employability' moet de afnemende 'job security' compenseren. Ten tweede leidt een meer restrictief stelsel van sociale uitkeringen ertoe dat 'welfare state'-zekerheden moeten worden gecompenseerd met meer kansen op succes in de deelname aan het arbeidsmarktverkeer. In het beleid wordt dit ook tot programma verheven onder de noemer van een noodzakelijke verschuiving van passief naar actief arbeidsmarktbeleid. En ten slotte doet langdurige afwezigheid van full-employment behoefte ontstaan aan zekere rechtsnormen om voor individuele werknemers tastbaar te maken dat de overheid toch daadwerkelijk zorg draagt voor hun werkgelegenheid.

Het Mission Statement van de publieke Arbeidsvoorzieningsorganen is trouwens om meer redenen een interessant document geworden. Ze laat zien dat de publieke Arbeidsvoorzieningsorganen in alle landen van de Europese Unie inmiddels een moderniseringproces doormaken, dat hen wezenlijk van karakter doet veranderen. Zij willen niet langer centralistische bureaucratische lichamen zijn, die het monopolie op alle intermediaire dienstverlening op de arbeidsmarkt ambiëren en die die dienstverlening ook zo veel mogelijk in eigen beheer willen uitvoeren.

De publieke Arbeidsvoorzieningsorganen zien zichzelf tegenwoordig als 'dienstverlenende bedrijven', die via hoogwaardige dienstverlening zich een sterke positie op de markt willen verwerven. Zij beklemtonen eendrachtig dat zo'n sterke marktpositie enerzijds van essentieel belang is voor het vervullen van hun sociale doelstellingen aangaande kansarme aanbodsgroepen op de arbeidsmarkt, terwijl hij anderzijds alleen verworven kan worden door aan werkgevers kwaliteitsdiensten te leveren. De publieke Arbeidsvoorzieningsorganen erkennen voorts dat er veel meer intermediaire actoren werkzaam zijn en zij willen actief met die anderen samenwerken ('de sociale partners, onderwijs- en opleidingsinstellingen, de gemeenten, de uitkeringsorganen en particuliere intermediairs'). In plaats van monopolist te zijn willen ze wel actief bijdragen aan de noodzakelijke coördinatie in de publieke dienstverlening en daarin ook een catalyserende rol vervullen. Veel energie wordt tevens gestoken in het ontwikkelen van een systeem van zelfbediening door benutting van moderne informatie- en communicatietechnologie. Zo'n systeem zal de klanten veel meer mogelijkheden bieden om zelf hun eigen zaken te regelen, terwijl toch steeds de toegang tot een tweede lijn van meer intensieve persoonlijke dienstverlening volledig open blijft. Ten slotte zien de publieke Arbeidsvoorzieningsorganen een taak voor zich weggelegd om gezamenlijk voor alle werkzoekenden en werkgevers de Europese arbeidsmarkt als geheel te ontsluiten en via intermediaire dienstverlening toegankelijk te maken.

Het gemeenschappelijke Mission Statement is geen toevallige eruptie zonder enige context. De publieke Arbeidsvoorzieningsorganen binnen de Europese Unie (met deelname ook van de landen van de 'European Free Trade Association') hebben in de afgelopen paar jaar hun onderlinge contacten een meer systematisch karakter gegeven en uitgebouwd tot een organisatorisch kader voor onderlinge samenwerking. Hun hoofddirecteuren komen tweemaal per jaar bijeen en hebben een werkprogramma vastgesteld betreffende tal belangrijke operationele vraagstukken op het terrein van de intermediaire dienstverlening. De Europese Commissie ondersteunt een en ander met een secretariaat, een gericht onderzoeksprogramma en subsidies voor interessante innovatieve projecten.

Al met al lijken de publieke Arbeidsvoorzieningsorganen in een voortdurend onderling verkeer nu de weg in te slaan naar een nieuwe toekomst, waarin ze niet langer door velen worden gezien als een deel van het werkloos-

heidsprobleem en van alle andere tekortkomingen in de arbeidsallocatie, maar juist als een belangrijke schakel in een modern ingerichte en functionerende arbeidsmarkt.